

אוצר הליכות

נלקט ונערך מתוך שיעורי
הרב אלטר אליהו מרמורשטיין שליט"א
מיו"ץ ומח"ס אוצר הליכות ועוד

שבועות תשפ"ו

ראש חודש סיון

סיום ימי הספירה

א. נוהגים שלא להסתפר עד ל"ג בעומר. לדעת המחבר מותר להסתפר מל"ד בעומר בבוקר ואילך, ולרמ"א מסתפרין מיום ל"ג בבוקר¹, וע"פ האריז"ל² יש להסתפר רק בערב שבועות. אולם ילדים אפשר לספר כבר מ-ג' סיון³ בבוקר (ע"פ ביאור"ל ס' תרע"ה ד"ה ולדין דכל אחד). בלוח א"י (מנהגי ירושלים) כתוב 'מר"ח מסתפרין', ועיין במשנ"ב (ס' ר"ס סק"ז; בשם מג"א ריש הסימן) בשם רבי יהודה החסיד שאין מסתפרין בר"ח, לכך מותר להסתפר ממוצאי ראש חודש⁴.

ב. מצוה להסתפר לכבוד החג⁵, ונכון תמיד להסתפר בערב שבת ויו"ט קודם חצות היום⁶.

ג. ריקודים, מחולות ושמייעת מוזיקה - יש שכתבו שחמורים הם יותר מתספורת⁷, ואפילו בימים שמותר להסתפר בהם, בכל זאת הם אסורים (שעה"צ ס' תצ"ג סק"ד בשם פ"ג בשם א"ר). בכף החיים (סק"ט) מתיר מראש חודש. ובספר מבית לוי כתב דאחר ראש חודש ישאל לחכם אם אפשר להקל.

הכנה לחג השבועות

- א. חייב אדם להיות שמח וטוב לב במועד הוא ואשתו ובניו וכל הנלוים אליו. והוא מצות עשה מן התורה דכתיב 'ושמחת בחגך'. (ס' תקכ"ט ס"ב)
- ב. חייב להאכיל לגר ליתום ולאלמנה עם שאר העניים האומללים (שם) והתלמידי חכמים⁸.
- ג. מצוה לרחוץ ולקצוץ הצפורנים⁹, ולטבול לכבוד הרגל¹⁰ (ס' תע"א ס"ג, וס' ר"ס משנ"ב סק"ה).
- ד. המדליק נרות יום טוב ושבת בפתיל צף, יכין בערב יום טוב גם לשבת שיהיו כזוכנים להדלקה (ספר "אוצר הליכות" פ"ב סכ"ב ועיין שם עוד מדיני הדלקת הנרות).

פרחים ועציצים לנוי

א. נוהגין לטטוח עשבים בשבועות בבית הכנסת ובבתים¹¹, זכר למתן תורה שהיו עשבים סביב הר סיני (רמ"א ס' תצ"ד ס"ג, ומשנ"ב סק"י). ובמג"א (סק"ה) כתב: "נוהגין להעמיד אילנות - נראה לי הטעם כדי שיזכרו שבעצרת נידונין על פירות האילן (ר"ה פ"א מ"ב) ויתפללו

עיטורי האוצר

1. ס' תצ"ג ס"א. ועיין בביאור"ל ד"ה יש נוהגים, כמה שיטות של חישוב ימי האבילות של ספירת העומר.
2. עיין בשו"ת מנחת אלעזר (ח"ג סי"ה) בשם מהר"ש וטאל, שאביו מהרח"ו זצ"ל היה מגלח ביום מ"ח לספירה, ובס' פתח עינים כ' בשם כת"י בית מועד, שמהרח"ו היה מגלח בליל מ"ט אחר הספירה, עי"ש באריכות.
3. עיין במשנ"ב ס' תצ"ג סק"ו.
4. מי שהסתפר בל"ג בעומר או בעל ברית שהסתפר בספירת העומר האם צריך להסתפר קודם החג, כתב השעה"צ (ס' תקל"א סק"א): "ואפשר דאם גילח בתוך ל' יום לא שייך זה, דניווול הוא יותר משלושים יום" (פרי"ג משב"ז סק"ב). ומי שרגל להסתפר באופן שגם לאחר התספורת נשאר עליו מעט שיער, אפילו אם לא יעברו שלושים יום עד החג צריך להסתפר קודם החג (עיין בשעה"צ הנ"ל, ועיין בשו"ת חת"ס או"ח קנ"ה וי"ד שמ"ז).
5. כשמתספר יכוון לקיים מצות לא תעשה "לא תקיפו פאת ראשכם" שהם ב' מצוות, ו"פאת הזקן" שהם ה' מצות, וכן מצוות "ובחוקותיהם לא תלכו" ו"לא ילבש", ומצות עשה הרבנן לכבוד יום טוב.
6. רמ"א ס' רנ"א ס"ב, משנ"ב סק"ז. שערי תשובה סק"ד.
7. כ' הט"ז (ס' תצ"ג סק"ב): "ו'י"ל דודאי העיקר שאחר ל"ג בעומר לא מתו, ואפ"ה נוהגים קצת אבילות מחמת גזרת תנ"ו שהיתה באשכנז בין פסח לעצרת, כמו שמפורש ביצרות ופיוטים שאנו אומרים בשבתות ההם שהם נתיסדו כמו קינות, כנלע"ד טעם המנהג שלנו שאין נושאים אחר ל"ג בעומר, אבל להסתפר ודאי שרי אחר ל"ג בעומר, שמחמת גזירה זו לא החמירו אלא בשמחה יתירה של נישואין, מה שאין כן קודם ל"ג בעומר שמתו תלמידי ר' עקיבא ומוטל על כל העולם להתאבל בשבילם החמירו טפי אפילו בתספורת".
8. כתב הארחות חיים (ספניקא) ז"ל 'עיינן במסגרת זהב שבקיצור שלחן ערוך ס' ק"ג סק"א, שהביא מתשובות בנין שלמה, שהעלה דכמו שבזמן המקדש היה המצווה לשמח את הלויים ברגל, והוא בעבור שהם עמוזי התורה וההוראה להם, וברגל נופל עליהם עול ההוראה ביותר להורות ולהשיב לכל שואל, הכי נמי האידינא שאין לנו בית המקדש ולא עבודה רק שיוור התורה הזאת, גם כן התלמידי חכמים ורבני הקהילות והמורי צדק אשר בכל דור ודור בכל עיר ועיר, אשר מהם תצא תורה והוראה לישראל, חיוב מצות עשה על העם לתת להם סיפוק ושכירות כל מחסורם, למען יוכלו להחזיק בתורת ה', הכי נמי מצות עשה האידינא לשמח את התלמידי חכמים ורבני הקהילות והמורי צדק ברגל בעבור שברגלים מוטל עליהם עול ההוראה ביותר להשיב לכל שואל בעניני הרגל והלכותיה' עכ"ל.
9. לכתחילה לא יקצוץ ציפורני ידיו ורגליו ביום אחד, ובדיעבד יש להקל בערב שבועות (לקוטי מהרי"ח מנהגי ערב שבועות, חידושי הרי"מ).
10. רצוי ליטול ציפורניו קודם חצות היום (שיערי תשובה ס' רנ"א סק"ד).
11. ויש שנהגו שמוספים לטבול לאחר הלימוד בליל שבועות קודם עלות השחר (שלי"ה הנ"ל).
11. זכר לרית הטוב שהיה בכל העולם בשעת מתן תורה (מרדש תלפיות לבעל שבת מוסר ערך דודאים).

זמני היום לחג השבועות

19:35	שקיעת החמה
4:14	עלות השחר
8:12	סוף זמן ק"ש מג"א
9:05	סוף זמן ק"ש גר"א
19:36	שקיעת החמה וי"ט

עירוב תבשילין!

עליהם¹². והגר"א ביטל מנהג זה להעמיד אילנות, משום שעשוי הוא חוק העמים להעמיד אילנות בחג שלהם (משנ"ב שם). אמנם אצל מרן החתם סופר זצ"ל נהגו להעמיד אילנות בבית הכנסת, ובמקום מושב החת"ס זצ"ל היו עושים כעין סוכה מאילנות (הוט המשוולש עמ' קכ"ח).

את הפת בשיעור כזית, וחתיכת פת בשיעור כביצה ויניחו לצורך העירוב.

ברכת העירוב

א. יאחזום בצלחת בידו הימנית ויאמר הנוסח של "סדר עירוב תבשילין"

ב. מי שאינו מבין מה שאומר בשפה ארמית יאמר בלשון הקודש²² [מובא בעמוד האחרון].

א. לדעת הרמ"א האמירה מעכבת, ויש חולקים על הרמ"א, והכרעת המשנ"ב שאם נזכר קודם כניסת ליל יו"ט, יחזור ויטול העירוב בידו ויאמר הנוסח, ולא יברך שנית אם כבר בירך בפעם הראשונה (רמ"א סי' תקכ"ז ס"כ. משנ"ב סקס"ג)²³.

א. לכתחילה יש להשאיר איזה דבר מאכל (כגון ביצה או מים) לבשל ביו"ט לכבוד שבת, להוציא מחשש ברכה לבטלה²⁴.

עירוב תבשילין

מצות עירוב תבשילין

א. אין לאפות או לבשל ביום טוב אוכל מיוחד לשבת, אלא אם כן הניח עירוב תבשילין¹³ בערב יום טוב.

ב. מצות עשיית עירוב תבשילין היא בין על איש ובין על אשה. אשה נשואה ושאר בני הבית נסמכים על בעל הבית ואינם צריכים לעשות בנפרד.

שמירת העירוב

א. צריך לשמור שלא יאכלו מן העירוב תבשילין עד ליל שבת. ואם נאכל או נאבד העירוב קודם, עיין לקמן. בכדי לשמור שלא יאכל התבשיל או הפת של העירוב תבשילין, כדאי להניחו בתוך שקית, ולכתוב על פתק ששייך לעירוב תבשילין וכדומה²⁵.

דיני עירוב תבשילין לאורח

א. אורחים שאוכלים וישנים אצל המארחים, טפלים לבעל הבית²⁶, ואינם צריכים לעשות עירוב תבשילין²⁷ לעצמם. ואפילו אשה המתארחת שמדליקה נרות ביו"ט²⁸.

דין הפת והתבשיל

א. מצוה מן המובחר שיבשל בערב יום טוב תבשיל מיוחד לצורך העירוב¹⁴ כגון מנה חשובה של דג¹⁵ או ביצה¹⁶ בשיעור כזית [לכתחילה¹⁷ יקח ביצה בגודל M או שני ביצים קטנות ובדיעבד אם לקח ביצה אחת יצא], ויניחנו במקום המשתמר ביחד עם פת שלם¹⁸, לצורך שבת¹⁹.

ב. הדג או הבשר יהיה מונח בצלחת ולא על הפת משום מייאוס²⁰.

ג. כל זה הוא למצוה מן המובחר, אבל **בדיעבד** אפילו אם לא הכין במיוחד לצורך העירוב, יכול לקחת כל תבשיל²¹ שראוי ללפת בו

עיטורי האוצר

12. כך כתב במג"א וכך הביא השו"ע הרב (סקט"ו), אבל המשנ"ב (סק"י) השמיט את המילים "ויתפללו עליהם", והעתיק כפי שכתב הא"ר. ומה שכתב המג"א 'ויתפללו עליהם', עיין בשל"ה (מי שבעות ד"ה חיוב) וז"ל: "חייב אדם לשמוח בזה החג ביותר כי הוא יום שזכינו לכתור תורה... כי היום הקדוש הזה יומא דדינא", עכ"ל. וז"ל ספר תולעת יעקב בתו"ד: 'העולם נידון ביום זה על התורה שניתנה בו', עכ"ל. **ראיתי בשם הגר"ח קניבסקי** זצ"ל, ששבעות הוא זמן תפילה על אחרונות כיון שאז נידונים על פירות האילן.

13. הטעם שנקרא עירוב תבשילין, מובא בספר שדה צופים על מס' ביצה בשם הריטב"א, שהוא כמעט כיום אחד וקדושה אחת לעניין ביטול, כאלו מה שמזכין לשבת היו ליו"ט. והראב"ד ביאר דמערב צרכי שבת עם צרכי יו"ט לעשותם יחד עי"ש.

14. משנ"ב סק"א וסקמ"ח. שעה"צ סקמ"ד, וביאורה"ד ד"ה עדשים, וכתב שאולי סגי בתבשיל שנתבשל לצורך שבת אף בלא כוונה מיוחדת לצורך העירוב.

15. **מראש השבת הלוי זצ"ל** הניח עירוב תבשילין רבע עוף וחלה, כך העיד הגאון רבי משה שטיין שליט"א שהיה כמה פעמים עם מרנא השבט הלוי זצ"ל בעת שעירוב עירוב תבשילין עבורו וזיכה על ידו לכל בני העיר. דס"ל דבשר היו מדברים הבאים ללפת את הפת, וכן שמעתי מחתדב"ג הגרא"צ איצקוביץ שליט"א שהיה לוקח לעירוב תבשילין דג או בשר. עיין במשנ"ב סי' תקכ"ז סק"א.

16. **רבים נוהגים להניח ביצה מנושלת**. בנן איש חי פ' צו ה' ע"ת כ' דכן נוהגים במקומו להניח ביצה כי הביצה מתקלקלת פחות משרא מאכלים, וא"כ בזמננו שאפשר לשמר את המאכלים היטב במקרר ראוי לקחת מנה חשובה כגון דג (סי' מבית לוי בהערוח). מכל מקום לא יקלף הביצה בערב יום טוב.

17. נחלקו האחרונים בשיעור כזית, להגר"ח נאה הוא חצי ביצה בינונית, ולהחזו"א הוא כביצה בינונית של זמננו, וכדי לצאת כל השיטות ראוי להחמיר.

18. כגון לחמניה או חלה, שו"ע סי' תקכ"ז ס"ג, משנ"ב סק"ח.

19. **זמן אכילת** עירוב תבשילין עיין בעיטורי האוצר להלן הערה 45.

20. סי' תקכ"ז משנ"ב סק"א.

21. מעיקר הדין אפשר לקחת **מאכל קמוא**, ואם אפשר ימותין שיפשיר, שו"ת שבה"ל ח"ט סי' קכ"ט.

22. קיצושו"ע סי' ק"ב ס"א.

23. **אם נזכר בע"ש** יקנה קמחו לאחרים והם יבשלו ויתנו לו, ואם אין לו למי להקנות יוכל לסמוך על השיטות שמועיל אפילו שלא אמר את הנוסח, משנ"ב שם.

24. כגון ביצה או מים. אבל מרק וכדומה שנתבשל, נחלקו הפוסקים אם יש בו ביטול אחר ביטול עיין סי' ש"ח ס"ד, וא"כ ספק ברכות להקל ולכך לא יברך. הגר"צ חזן זצ"ל סי' פסח שחל בשבת עמ' קע"ז, ספר נטעי גבריאל הלכות יו"ט פ' פ"א.

25. **אם נתערב המאכל**, כגון הביצה עם שאר ביצים אסור לאכלם עד שיבשל כל מאכליו לשבת. הגרמ"ש קליין שליט"א.

26. עיין ביאורה"ל ס"כ ד"ה 'מי שלא עירב' שנסתפק לענין משרתת עבריה שאוכלת ממאכליו אם צריכה. ועיין עוד באשל אברהם (בוטשאטט) שכתב המנהג שיוצאים בע"ת של בעל הבית, ובמנח"ש תניא סי' כ"ז בתו"ד דמצות ע"ת מוטלת על בעה"ב והוא מניח הע"ת ופוסט את כל בני הבית וגם האורחים הסמוכים על שלחנו. ועיין בשו"ת מנחת יצחק ח"ז סי' ל"ו, ובשו"ת מגדנות אליהו ח"ג סי' קכ"ו, עי"ש באריכות.

27. **מי שלא עשה עירוב תבשילין האם מותר לו להדליק נר של שבת**, השו"ע (סי"ט) מביא שתי דעות, לדעה ראשונה מותר, ולדעה שניה אסור, וכתב המשנ"ב (סק"ה) שהרבה אחרונים הסכימו דעיקר כדעה זו דאסור להדליק ורק נר אחד מותר להדליק בכל אופן, ויש מקילין כדעה ראשונה להדליק כל מה שרוצה, ולכתחילה נכון שיקנה לאחרים והם ידליקו לו או יסתפר בנר אחד.

28. סי' תקכ"ז משנ"ב סקנ"ו. שו"ת ידות הלוי ח"ד סי' ס"ד.

החמה. **ובשעת הדחק** אפשר להקדים לעשותו כבר בליל ערב יום טוב ולברך עליו³⁷.

ב. אם לאחר שקיעת החמה נזכר שעדיין לא עשה עירוב תבשילין, יכול לעשות כל זמן בין השמשות ולברך³⁸.

ג. שכח לעשות עירוב תבשילין יכול לסמוך על גדול העיר שמוצה לכל בני עירו, וכל זה בפעם ראשונה ששכח³⁹. אבל אם שכח יותר מפעם אחת ישאל להכח.

נאכל העירוב תבשילין לפני יום טוב

אם הניח עירוב תבשילין ונאכל בטעות מערב יום טוב, צריך להניח שוב עירוב תבשילין פעם שניה ולברך עליו. אף על פי שכבר בירך כשהניח בפעם הראשונה, מכל מקום כיון שזה נתבטל, צריך להניח עירוב חדש⁴⁰.

נאכל או נאבד העירוב ביו"ט קודם שבישל לשבת

אם קודם שבישל את המאכלים לשבת נאכל או נאבד התבשיל (כגון דג), אפילו אם נשאר מהפת שהניח לשם העירוב, שוב אינו יכול לבשל ביו"ט או לאפות אל אם כן נשאר לפחות כזית מהתבשיל. אבל אם נאכל או נאבד הפת יכול לבשל ואף לאפות לשבת⁴¹.

זמן היתר הבישול

עירוב תבשילין מתיר לבשל רק ביו"ט הסמוך לשבת⁴². [כגון שבועות שחל ביום שישי מותר לבשל רק ביום שישי] [שו"ע סי' תקכ"ז סי"ג].

עירוב תבשילין – היתרו

א. עירוב תבשילין מתיר הדיחה כלים ביו"ט לצורך שבת⁴³, וכן להציע את המיטות ולקפל בגדים לצורך שבת⁴⁴.

ב. לקפל טליתו ביום טוב מותר כשמתקיימים התנאים דלהלן: א. דעתו ללבוש מחר. ב. בגד לבן. ג. חדש שלא כובס. ד. אין לו

ב. אם הגיע לאחר שעשה בעל הבית עירוב תבשילין ולא היה בדעתו להתארח אצלו, יגביהם לקנותם, או יבקש מאחר אפילו שאינו אוכל עימו שיזכה לו בעירובו ובתנאי שהם באותה עיר²⁹.

ג. אורחים שישנים בבית נפרד ממקום אכילתם ומדליקים נרות במקום שיתנם, יעשו עירוב תבשילין בלא ברכה³⁰. וטוביעשו שיכינו משהו מיו"ט לשבת [גנון חימום מים לשתיה] במקום שיתנם, ואז יוכלו לברך³¹. ואם מדליקים נרות ביו"ט בבית המארחים ואינם צריכים להכין שום דבר, אין צריכים לעשות עירוב תבשילין³².

ד. שני אנשים שאוכלים יחד וכל אחד מביא מאכלים משלו לסעודות יום טוב ושבת, יכול האחד לעשות עירוב תבשילין לשניהם³³, ובתנאי שיעשה את העירוב ממאכלים השייכים לשניהם³⁴.

עירוב תבשילין לנוסע לעיר אחרת

א. מי שנמצא מחוץ לתחום אינו יכול לעשות עירוב תבשילין עבור בני ביתו שנשארו בבית. אבל יכול לעשות שליח שיעשה עבורם³⁵.

ב. הנוסע מביתו ליום טוב לעיר אחרת, ואשתו או בני ביתו נשארים בבית, אם אוכל בפני עצמו יעשה עירוב תבשילין בביתו, ויקח עמו פת בשיעור כביצה ותבשיל כזית מהעירוב שעשה.

ג. אם לא לקח עמו מהעירוב תבשילין: אם בעת עשיית העירוב תבשילין היה בדעתו לנסוע לעיר אחרת (אף שבני הבית נשארו בבית), יניח לכתחילה שוב עירוב תבשילין בעיר שנמצא בה בלא ברכה, **ובדיעבד** אם לא הניח שוב עירוב תבשילין יכול לסמוך על עירובו הראשון.

ד. אם רק לאחר שעשה עירוב תבשילין נמלך לנסוע לעיר אחרת ליו"ט אינו צריך לערב שוב במקום שנמצא שם, ובפרט אם נשארו בני הבית במקום העירוב³⁶.

זמן עשיית עירוב תבשילין

א. לכתחילה אפשר לעשותו בערב יום טוב כל היום עד שקיעת

עיטורי האוצר

29. שמעתי מהגר"מ סירוטה שליט"א.

30. כף החיים אות ק"ד בשם מאמר מרדכי, וכן הורה למעשה הגר"ח קניבסקי זצ"ל שכך הורה לו החזו"א זצ"ל שלא יברך, ער"פ שחל בשבת עמ' קע"ז הערה י', וכן דעת השבט הלוי זצ"ל דלא יברך (מבית לוי עמ' תנ"ד), וכ"כ המנחת יצחק (ח"ו סי' ל"ו, ח"ט סי' נ"ד).

31. משנה הלכות ח"ו סי' ע"ד.

32. שו"ת ידות הלוי ח"ד סי' ס"ד.

33. מי שצריך רק להטמין מאכלו או להשהותו על פלטה צריך לעשות עירוב תבשילין ולברך, הגר"ש"א שטרן שליט"א שו"ת שביבי אש ח"ד סי' ו'.

34. חיי אדם כלל ק"ב ה"ז, הגר"צ כהן זצ"ל סי' פסח שחל בשבת עמ' קע"ח. יכול גם כן לעשות עירוב תבשילין משלו ואח"כ יזכה את מאכלי העירוב לחברו על ידי אחר, שיאמר לו קבל תבשיל זה וזכה בו לפלוני, ומגביהו האחר טפח ממקום שהעירוב מונח, שו"ע סי' תקכ"ז סי"א, משנ"ב סק"ה.

35. רמ"א סי' תקכ"ז סי"ח. משנ"ב סק"ד.

36. שו"ת שבט הלוי ח"ח סי' קכ"ב עיין שם, מבית לוי. והוא הדין שהוצרך לנסוע מחוץ לתחום ביום טוב כגון חולה ומלווי יכול לסמוך על עירוב תבשילין שעשה, ובאופן זה יכול לסמוך על עירוב של גדול העיר שנמצא שם שמעתי ממו"ד הגאון רבי יעקב מאיר שטרן שליט"א.

37. עיין שו"ת שבט הלוי ח"ט סי' קכ"ט שכי' דמאן דלבו נקפו לא יברך כה"ג. ועיין תשובות והנהגות ח"ו סי' קכ"ד דפשיטא ליה שיכול להניח עירוב תבשילין ולברך בליל ערב יום טוב.

38. רמ"א סי' תקכ"ז סי"א ומשנ"ב סק"ד, ביאורו"ל סי' רס"א ד"ה 'ומערבין', משנ"ב שם סק"א.

39. שו"ע סי' תקכ"ז סי"ז, משנ"ב סק"ב. ואם שכח מחמת עצלות שלא מחמת טירדה, אינו יכול לסמוך על גדול הדור אפילו בפעם ראשון (שעה"צ סק"ז).

40. הגר"א דינו שליט"א בשם הגר"ש אלישיב זצ"ל.

41. שו"ע סי' תקכ"ז סט"ו משנ"ב סקמ"ו.

42. ויכול כבר לבשל בליל יום טוב [ליל שישי]. שמעתי מהגר"ד דרבמדיקר שליט"א.

43. שו"ע הרב סי' תק"ג סי"ג שו"ת שבט הלוי ח"ד סי' נ"א.

44. דעת תורה סי' תקכ"ז סי"כ. דעת רע"א בהגהות סי' ש"ב, דא"צ ע"ת לעשות מעשה הכנה שאין בו מלאכה מיו"ט לשבת, משום שקדושת שבת חמורה מקדושת יו"ט, ומותר להכין מקדושה קלה לקדושה חמורה. ולגבי הצעת המיטות נקט המשנ"ב כדעת רע"א, שאין צריך עירוב תבשילין בשעה"צ סי' ש"ב סק"ג, שא"צ ע"ת. עיין שו"ת שבט הלוי ח"ג סי' ס"ח שדן בדברי המשנ"ב עיי"ש.

טלית אחרת של שבת (סי' ש"ב ס"ג משנ"ב סק"יז). אבל אם משנה מקיפולו הרגיל יש שהתירו. (שם סק"ח-ח"ט).

שהחיינו בהדלקת הנרות, מ"מ תברך שוב שהחיינו בקידוש להוציאן (ספר "אוצר הליכות" פי"ב ס"ב בשם ס' ברכת הבית ופוסקי זמננו שיחי').

אכילת העירוב תשילין

את הפת והתבשיל של העירוב תשילין יכול לאכול אחר שהכין כל צרכי שבת, ולכתחילה נכון לקיים בו לחם משנה ולאכלו בשבת.⁴⁵

ערב יום טוב

א. בעת שמברך בבוקר של ערב החג ברכות התורה, טוב שיכוון שהוא רוצה לצאת בברכות אלו רק עד עלות השחר למחרת בחג השבועות, כדי שבבוקר חג השבועות ויכל לברך ברכות התורה, אע"פ שהיה ניעור כל הלילה.⁴⁶ (מג"א סי' מ"ז סק"ב וסי' תצ"ד בהקדמה⁴⁷, מנהגי מהרי"ץ דושינסקיא זצ"ל עמ' קס"ח סי' ב', הליכות שלמה תפילה פ"ו ה"ג, ועיין נשמת אדם כלל ט' סק"ג).

ב. ימשמש בכיסי בגדיו בערב יום טוב שמא יש בהם דבר מוקצה (שו"ע סי' רנ"ב ס"ז).

הדלקת הנרות

א. מדליקים נרות יום טוב ומברכים: אשר קידשנו במצותיו וציוונו להדליק נר של יום טוב, וברכת שהחיינו.⁴⁸

ב. זמן הדלקת הנרות ביו"ט: יש הנוהגים להדליק קודם כניסת החג כמו שנוהגים בערב שבת. ויש הנוהגים להדליק לביל יום טוב סמוך לסעודה. ומי שאין לו מנהג מתי להדליק, ידליק בערב יו"ט כמו בערב שבת. וכך היה מנהגו של מרנא השבט הלוי זצ"ל להדליק כמו בערב שבת. ונהגו ביו"ט לברך קודם ההדלקה.⁴⁹

ג. אלו הנוהגים להדליק הנרות לביל יו"ט סמוך לסעודה, ידליקו על ידי נר שהוכן מבעוד מועד, ואחר ההדלקה אסור לכבותו אלא יניחוהו ויכבה מאליו, וה"ה גפרור.

ד. אשה המתגוררת לבדה בחג ועושה קידוש לעצמה, לא תברך שהחיינו בהדלקת הנרות של יום טוב אלא בקידוש. ואם יברכה בהדלקת הנרות לא תברך שוב שהחיינו בקידוש. אבל אם מוציאה נשים אחרות שלא הדליקו נרות, אף אם יברכה

ה. טענה בנושא סיום הברכה, ואמרה להדליק נר של שבת - במקום של יו"ט, אם נזכרה תוך כדי דיבור, תאמר מיד להדליק נר של יו"ט, ובדיעבד מועיל אם תיקנה עצמה במילים "של יום טוב". אולם אם נזכרה לאחר כדי דיבור, תברך שוב כדן. ועדיף להוסיף נר, ולהדליקו על ידי נר הדלוק כבר, והברכה על הנר הנוסף תפטור גם את הנרות הקודמים שהדליקה, אולם הנוהגת להדליק נרות קודם הסעודה לא תדליק נר נוסף.⁵⁰

- ו. והוא הדין באיש המדליק נרות (הגרמ"ש קליין שליט"א).
- ז. נוהגים להדליק נר נשמה בערב יום טוב לעילוי נשמת⁵¹ יקריו.⁵²

לילה כיום יאי

א. סדר הלימוד הנקבע בתיקון ליל שבועות מקורו מהזוה"ק וכתבי האריז"ל, ויש בסדר זה סודות ורזין עלאין. מנהגו של מרנא השבה"ל זצ"ל לומר תיקון ליל שבועות, ולאחר מכן היה לומד בצוותא חדא ספר המצוות להרמב"ם.

ב. כאשר שותים לביל שבועות ויש חשש בעת הלימוד שיעבור זמן שיעור עיכול⁵³ של שתיה ראשונה, נכון לברך ברכה אחרונה על כל שתיה ושתייה. אבל אם לא בירך ברכה אחרונה ועבר שיעור עיכול, דעת המג"א (סי' קפ"ד סק"ט וסי' ק"צ סק"ג) דצריך לחזור ולברך ברכה ראשונה, ודעת האבן העזר ועוד, דכל שלא הסיח דעתו לא הפסיד ברכה ראשונה. וכך נקט המשנ"ב (סי' קפ"ד סק"יז), וכך הורה הגרש"ז אויערברך זצ"ל (הליכות שלמה שבועות). אבל אין לעשות כן לכתחילה שלא להפסיד ברכה אחרונה של שתיה קודמת (ביאוה"ל סי' ק"צ ד"ה אחר).

ג. השותה שתיה חמה ובין לגימה ללגימה יש הפסק זמן שלא מצטרפים הלגימות יחד, נחלקו הפוסקים (סי' ר"ד ס"ז עיי"ש, ומשנ"ב סי' ר"י סק"א) אם צריך לברך ברכה אחרונה - דעת המשנ"ב בשם דרך החיים שלא יברך, וכתב שכן הוא מנהג העולם, וכתב עוד שאנשי מעשה נוהגין שלבסוף שתיית מניחין כדי שיעור רביעית שיצטנן מעט כדי שיוכלו לשתות רביעית בלא הפסק ולברך ברכה אחרונה, עכ"ל. ומרנא השבט הלוי זצ"ל נקט על פי החתם סופר זצ"ל, לברך אף כשתה מעט

עיטורי האוצר

45. המהר"ל (מובא במג"א סק"א) היה לוקח לחם שלם לעירוב תשילין, ואח"כ השתמש בו ללחם משנה בסעודה ראשונה ושניה, ובצע עליו בסעודה שלישית, דכיון דאיתעבד ביה מצוה חדא ליתעבד ביה מצוה אחרת, משנ"ב סי' תקכ"ז סק"א. ומקובל בשם הרה"ק מהר"א מבעלזא זצ"ל שאילכות עירוב תשילין (שיורי מצוה) מסוגל ליראת שמים.

46. נהגו כל ישראל שלא להקזי דם בשום ערב יו"ט ואין לשנות לפי שביים שבועות קודם מתן תורה יצא רוח ששמו טבוח שאם לא יקבלו את התורה היה טבוח לדמים ובשרם לפיכך יש סכנה לדורות להקזי דם באותו יום דהיינו בערב שבועות וגזרו החכמים על כל ערב יו"ט משום ערב שבועות. (סי' תס"ח שו"ע סי', שו"ע הרב סק"ב). אבל אם יש סכנה מותר. (משנ"ב סי' תס"ח סק"ל), דרכי תשובה סי' קט"ו ס"פ בשם מהר"ל). אולם בדיקת דם רגילה שמוציאים מעט דם אין חשש (מבית לוי).

47. עיין מג"א (סי' תרל"ט סק"י) שדן אם יכול לכוון בברכת סוכה וציצית שיחול ברכתו עד זמן מסוים, ומסיק דליתא, וצ"ב מאי שנא מברכות התורה, וביאר החת"ס בסי' תרל"ט, שיש לחלק בין סוכה וציצית לברכות התורה, דסוכה וציצית אינו מפסיק בהם, משא"כ בברכות התורה דאינו לומד בתמידות.

48. אשה שעושה תנאי - במקום הצורך - שאינה רוצה לקבל יום טוב בהדלקת הנרות, כגון שרוצה אח"כ לנסוע ברכב לביה"כ, לא תברך שהחיינו בהדלקת הנרות (שש"כ פמ"ג ס"ג).

49. עיין בספרי "אוצר הליכות" שער יו"ט, פ"ב הדלקת הנרות באוצר מגדים הערה ו'.

50. ארחות שבת ח"ד פ"ג ס"פ, שערי ימי הפסח שער י"ג פ"ב ועיין בספרי "אוצר הליכות" באריכות פ"ב ס"ד ו באוצר מגדים שם.

51. אם שכח להדליק נר מערב יו"ט לעילוי נשמת יקריו ונזכר לביל יו"ט, ידליק בבית הכנסת, ואם אינו יכול להדליק שם ידליק בחדר שאוכל בו, ודי בנר אחד להוריו, ועיין בספרי "אוצר הליכות" עמוד ל"ד באוצר מגדים הערה י"ז ו"ח.

52. אם אין לו נר להדלקת נרות ליו"ט או לבישול, יכול להעביר אש מנר שהודלק לעילוי נשמה (משנ"ב סי' קנ"ד סק"ו).

53. שיעור עיכול עיין שו"ע (סי' קפ"ד ס"ח). ובכף החיים (סק"ט), כתב, דעד חצי שעה יכול לברך, ובנימוקי או"ח סי' תע"ד כתב, עד 72 דקות (ועיין בס' וזאת הברכה עמ' 51). ועיין בס' ק"צ סק"ח, דשיעור של שתיה איננו שיעור גדול כל"כ, ומ"מ לא ראיתי שכתבו להלכה למעשה שיעור קטן יותר [ועיין בקצות השלחן (סי' ס' ברה"ש סק"כ) בשם שדי חמד (מערכת) אכילה סק"ג עמוד פ"א] להפסיק בין אכילה לאכילה ביום הכיפורים 11 דקות ולשתיה 6 דקות.

מעט, משום דזהו הדרך בשתיית משקאות חמים, ולכן מצטרף לשיעור כששותהו בלגמות קטנות (שו"ת מחשבת הלוי ח"א ס' ק"י, ושו"ת שבה"ל ח"י ס' מ"ב בסופו).

ד. האוכל מיני מזונות לכתחילה יברך מיד, ואם לא בירך יכול לברך ברכה אחרונה עד שלא רעב מאותה אכילה. ואם אכל קצת עד 72 דקות יכול לברך, ואם מסתפק אם רעב יאכל עוד כזית (סי' קפ"ד ס"ה ומשנ"ב סק"ב).

ה. חצי שעה קודם עלות השחר⁵⁴ אסור לאכול מיני מזונות יותר מכביצה (משנ"ב סי' פ"ט סק"ז).

ו. ההולך לישון קודם עלות השחר, אם משער שיירדם קודם עלות השחר מברך המפיל⁵⁵.

תפילות היום

בהיות הבוקר

א. לאחר עלות השחר יש ליטול ידיו בלי ברכה [דחוששין לדעות דס"ל שבכל לילה שורה על האדם רוח רעה אף כשלא ישן בלילה], (סי' ד' ס"ג).

ב. הגיע עלות השחר והוא עוסק בלימוד התורה, אינו צריך להפסיק וליטול ידיו מיד. ויכול להמשיך בלימודו, ומותר לו ללכת יותר מד' אמות קודם הנטילה. ואף א"צ להיזהר מלגעת בעינו ומלבושיו וכדו' קודם הנטילה (הליכות שלמה-שבועות). אולם דעת מרנא השבט הלוי זצ"ל (שו"ת ח"י סי' ע"ז) שבהגיע עלות השחר יש לחוש שחייב בברכת התורה ואין להמשיך בלימודו מבלי שיברך. ועיין להלן סעיף ו'.

ג. יש שנהגו לטבול⁵⁶ לאחר לימוד הלילה כשיאור היום⁵⁷ (חק יעקב סי' תצ"ד סק"א, בה"ח סק"ז בשם פע"ח).

עיטורי האוצר

ד. יש שנוהגים להתפלל לאחר ליל שבועות כותיקין, וכך נהג מרנא השבט הלוי זצ"ל⁵⁸. ויש שנוהגים ללכת לישון ואח"כ להתפלל כדי שיתפללו במתינות וישוב הדעת ובהתעוררות הלב. ולכתחילה יעמיד שומר⁵⁹ (שו"ת שבט הלוי ח"י ס' מ"ט).

ה. מי שרוצה לישון אחרי עלות השחר, אם יש לו מי שיעירנו קודם סוף זמן קריאת שמע, מותר לו לילך לישון בלי לקרוא קריאת שמע קודם לכן. אבל אם אין לו מי שיעירנו, קורא קריאת שמע לפני שנתו. ולכתחילה צריך לחכות עד זמן עטיפת תלית (שהוא כ-45 דקות קודם הנץ החמה), ובשעת הדחק יכול לקרות תיכף אחר עלות השחר (סי' נ"ח מג"א סק"ג)⁶⁰.

דיני ברכות השחר

א. **ברכת על נטילת ידיים ואשר יצר** - נכון קודם התפילה לעשות צרכיו או להטיל מים ויגע במקום המחייב נטילה כדי להתחייב בברכת על נטילת ידיים ואשר יצר, ואז יוכל לברך בעצמו⁶¹ (משנ"ב סי' ד' סק"ל, ובביאור"ל שם ד"ה אפילו לא⁶²).

ב. **ברכת אלוקי נשמה והמעיבר שינה** - דעת האליה רבה שהניעור כל הלילה אין לו לברך, ולכן לכתחילה יש לשמוע מאחר (משנ"ב סי' מ"ו סק"ד). ואם אין לו מי שיוציאו - המברך לעצמו שפיר יש לו על מי לסמוך⁶³. ואם ישן חצי שעה קודם עלות השחר או אחר עלות השחר, יברך בעצמו⁶⁴ (עיין ביאור"ל סי' נ"ב ד"ה ומ"מ).

ג. **ברכות התורה** - מי שכיוון בערב יום טוב בבוקר בעת ברכות התורה שיוצא ידי חובה בברכות אלו רק עד עלות השחר שלמחרת, יכול לברך אף שלא ישן כלל בערב יום טוב ולא בליל יום טוב (מג"א סי' מ"ז ס"ק י"ב, וסי' תצ"ד בהקדמה, מנהגי מהר"ץ דשינסקיא זצ"ל עמ' קס"ח סי' ב', לוח א"י בשם האדר"ת).

ד. הישן בערב יו"ט ביום שנית קבע למשך חצי שעה ויותר⁶⁵ [שנית קבע היינו, שפושט מלבושיו כל אחד כפי הגלגל, והוא על מיטה עם כר וכסת כל אחד כדרכו, ודעת הגר"ש אויערבך זצ"ל דאפילו ישן עם בגדיו נקרא

54. מרנא השבט הלוי זצ"ל נקט להלכה, דזמן עלות השחר הוא 72 דקות קודם הנץ החמה הנראה (לוח שבט הלוי). ועיין סי' פ"ט ס"א וביאור"ל ד"ה ואם, שנקט 72 דקות.

55. עיין ביאור"ל (סי' רל"ט) ד"ה סמוך למטות לעניין ברכת המפיל קודם עלות השחר ומשער שעדי עילה עמוד השחר מכל מקום יאמר המפיל בלא שם ומלכות (א"א מבוטשטאט, שו"ת התעוררות תשובה ח"ד ת' ס"ב, שו"ת קרן לודו ס"ט).

56. כתב הכף החיים סק"ז וז"ל: "ובהגיע אשמורת הבוקר מעט קודם עלות השחר בעת שמשחירין פני הרקיע במזרח, אשר אז נקרא אילת השחר כנודע, אז צריך שתטבול במקוה, ותכוין אל מקוה העליין שהוא כתר עליון דז"א הנמשך לו בלילה הזה, הוא נקרא עשר החמשים כמו שנבאר, ועליו נאמר זורקתי עליכם מים טהורים וכו', ויש לטבול ארבע פעמים ויכוין בראשונה יו"ד ה"י דשם ע"ב, ובשנייה יו"ד ה"י דשם ס"ג, ובשלישית מילוי דע"ב, וברביעית מילוי דס"ג, שעולין גמטריא מקוה אם תסיר שני כוללים, כמ"ש בסידור הרש"ש ז"ל, ועל ידי כן אנו מקבלים תוספת קדושה מבחינת הכתר הזה עו"ש, וכן כתב בפרי עץ חיים", עכ"ל. ועל טבילה זו כתב הגאון בעל יסוד ושורש העבודה בספרו (שער ט' פ"י): 'קודם עלות השחר מעט ילך לטבול כדי לקבל תוספת קדושה, גם בטבילה זו עושה תקון גדול בעולמות העליונים הקדושים', עכ"ד.

57. מה שכתבנו למעלה כשיאור היום, הוא לשון החק יעקב, אבל בס' כף החיים הנ"ל כתב: 'מעט קודם עלות השחר'. יש הסוברים שזמן עלות השחר הוא שעתים קודם הנץ החמה דנקטין כעולא (פסחים צג ע"ב) דעלות השחר הוא חמש מיל קודם נץ החמה, ומהלך מיל הוא 24 דקות, נמצא לפ"ז דשעתים קודם הנץ החמה הוא עלות השחר, ויכול לסמוך ע"ז לגבי טבילה בליל שבועות (שמעתי מהגר"י דרבנודיקר שליט"א).

58. וזה לישון מרנא "השבט הלוי" זצ"ל: 'ואני בעצמי רגיל מאבותי ורבותי להתפלל מיד בעלות השחר כותיקין דרך התעוררות וחמימות הלב וברוב עמ' (שם בסיום התשובה).

59. ועי"ש שכתב דגם באין לו שומר שרי, כיון שעושים כן כדי שיתפללו כראוי ובלא זה אין תפילתם כראוי כלל, וסיים שם שמצוה גמורה לחפש שומר.

60. עיין בספר ישראל והזמנים (ח"א סי' ח') להתיר לליל שבועות לקרוא ק"ש מעה"ש כשעת הדחק, ועיין פסקי תשובות סי' נ"ח אות י' הערה 88. לעניין קריאת שמע דהוי מצות עשה דאורייתא, ודאי יש להמתין לזמן עלות השחר - 72 דקות קודם נץ החמה.

61. אך בלאו הכי ישמע מאחר שיוציאו בברכות.

62. ועיין עוד בפסקי הסיידור של שו"ע הרב סדר הנטילה.

63. קבלת הארז"ל, שגם ברכות אלו הם הדואה להשי"ת וזה על מנהגו של עולם הוא מברך (החיד"א בברי"י יוסף סק"ב - פסקי תשובות).

64. מקורו של המשנ"ב בסי' מ"ו סק"ד, הוא מסי' ח"א אדם, ושם לא נזכר שינת לילה דווקא (הרמ"א פרייזנ זצ"ל - פסקי תשובות). והגר"מ סירוטה שליט"א ציין את הביאור"ל סי' נ"ב ד"ה "ומי"מ", שכל לישון מעט ביום ואז יברך עיין שם. - ויש הסוברים שלא יברך (הגה"ח זצ"ל בספר אשי ישראל).

65. עיין שערי תשובה סי' ד' סק"ב. והליכות שלמה-תפילה פ"ו ס"א.

מאכלי חלב

מנהג אכילת מאכלי חלב

א. נהגו לאכול⁶⁶ מאכלי חלב ביום ראשון של שבועות (רמ"א סי' תצ"ד). ומנהג אבותינו תורה היא, כי הרבה טעמים נאמרו עליו. יש קהילות⁶⁷ שנהגו לאכול לבילי יום טוב סעודה חלבית. והמנהג המקובל הוא לאכול בקידושא רבא מאכלי חלב, ואח"כ אוכלים סעודת יו"ט. וכן כתב הדרכי תשובה (סי' פ"ט סק"ג) וז"ל: "קבלתי מרבתי ואבותי הקדושים ז"ע לאכול מאכלי חלב תיכף אחר התפילה בשעת קידושא רבא בלא פת רק בדרך ארעי", עכ"ל. וכל אחד ינהג לפי מנהג אבותיו ורבותיו.

ב. אלו שאוכלים מאכלי חלב בקידושא רבא, יש להם להקפיד על קידוש לאכול לכל הפחות כוית דגן, בשביל שהיה קידוש במקום סעודה.

הפסק בין בשר לחלב

א. מצוה להיות שמח ביו"ט ככתוב ושמוחת בחגך, לכך יאכל בשר⁷¹ וישתה יין ביום טוב, ולפיכך מכיון שצריכין לאכול גם בשר וגם חלב, צריך להיזהר להפסיק בין החלב לבשר להלכתו, שלא יבוא לידי איסור בשר בחלב. האוכל קודם סעודת יו"ט מאכלי חלב, יקנה וידיח פיו וירחץ ידיו⁷² ויברך ברכה אחרונה (ש"ע יו"ד סי' פ"ט ס"ב). והמנהג להמתין חצי שעה מסיום אכילת החלב עד אכילת הבשר (מבית לוי יו"ד).

ב. לאחר אכילת מאכלי החלב יש להקפיד להסיר את הכלים, וכן להחליף את המפה [ניילון] שאכלו עליה.

ג. נטל ידיו לסעודה ואכל פת ומאכלי חלב [לא גבינה⁷³ קשה⁷⁴], לדעת הבית יוסף (או"ח סי' קע"ג) שהביא מהוזהר הקדוש שאסור לאכול חלב ובשר בשעתא חדא או בסעודה חדא, - צריך

שינת קבע (הליכות שלמה פ"ו ס"ב) - יכול לברך, ובתנאי שבתפילת ליל יום טוב בברכת אהבת עולם לא כיוון לצאת יד"ח ברכות התורה ולא למד מיד אחר התפילה⁶⁶ (משני"ב סי' מ"ז סק"ח בשם רע"א).

ה. אם לא ישן שינת קבע בערב יו"ט וגם לא לבילי יו"ט, או אם ישן בערב יו"ט וכיוון באהבת עולם של תפילת מעריב לפטור ולמד מיד לאחר התפילה, ישמע ברכות התורה מאחר ויענה אמן, ויאמר אזיה פסוקים כדי שיהא נחשב לו לימוד. ואם אין לו מומי לצאת אזי כיוון בברכת אהבה רבה וילמד מעט תיכף אחר שייסיים תפלתו.

ו. מי שהולך לישון אחרי עלות השחר לפחות חצי שעה, יכול לברך ברכות התורה, ויברך כשיקום משנתו (שו"ת עמק התשובה ח"ג ת"ו, ועיין א"א בוטשאט סוף סי' רל"א), ובאלף המגן (ס' תרי"ט סק"ג) בשם התוספות חיים על החי"י אדם כלל ט' סק"ט בשם הרה"ק בעל דברי חיים מצאנז (ז"ל) כתב שאם בדעתו לישון מותר לו ללמוד תורה בלא ברכות התורה עד השינה אפילו ביום, ועיי"ש.

ז. דעת שו"ע הרב, דאם אין לו מומי לצאת יכול לברך ברכות התורה בעצמו⁶⁷.

ח. **ברכות השחר** - שיטת הרמ"א שברכות השחר [הנותן לשכוי וכו'] מברך אף שלא ישן לא לבילה ולא ביום, משום שכוונת הברכות היא שמברכים שהקב"ה ברא צרכי העולם, וכן המנהג (שו"ע הרב סי' מ"ו ס"ז, וכו"כ בפסקי הסיודור).

ט. **ברכת ציצית** - הברכה על טלית קטן נכון לפטור בברכה שמברך על טלית גדול (משני"ב סי' ח' סק"ב).

י. מי שאינו מתעטף בטלית גדול, ישמע וייצא מאחר (וטוב למשמש בציציותיו בשעת הברכה). או יחליף טלית קטן.

הזכרת נשמות - יזכור

בשנה הראשונה: לפטירת אביו או אמו, דעת מרנא השבט הלוי וצ"ל לומר יזכור⁶⁸.

עיטורי האוצר

66. **לכאורה אפשר** לומר שהיה ראוי לכתחילה לכוון לפטור באהבת עולם, כדי שכל לימוד הלילה יהיה בברכה לכל הדעות, שהלא בסיומן מ"ז סי"א לדעה הראשונה שם, שינת קבע ביום היו הפסק, ולמחרת בבוקר ביו"ט יצא די חובת ע"י אחרי. אך מכל מקום בשו"ע הרב סי"ז כ"ו ז"ל: "וי"א שברכת התורה היא ברכות השחר שלא תקנו אותן אלא פעם אחת ביום לפיכך אפילו ישן שינת קבע על מיטתו... אין צריך לחזור ולברך וכן נהגו", עכ"ל. ועוד פוסקים ס"ל הכי. ולהלכה למעשה שמועתי ממו"ד הגרי"מ שטרן שליט"א, שמונה העולם לברך ברכת התורה כשמתחייב בהגיע עלות השחר. ועיין שו"ת שבט הלוי ח"א סי"ד אות ז'. ועיין דינים והנהגות ממרן התהון איש א' ט"ז, והליכות שלמה תפילה פ"ו הערה 6.

67. עיין אליה רבה (סי' מ"ז סק"ט), דאין דעתו בברכה יותר מיום ולילה, ועיין שו"ע הרב בפסקי הסיודור, **שלמתחילה** יכול לברך בעצמו ברכות התורה כשיאור היום. ועיין בשו"ע הרב סי' מ"ז ס"ז, ודרך החיים הל' השכמת הבוקר ס"ה, ואלף המגן (סי' תרי"ט סק"ג). וכן פסק בשו"ת שבט הלוי ח"י סי' ע"ז: 'ומה שמהדרים שאחר יוציא אותם מספק בברכת התורה הוא רק חומרא, ודבאל זה אפשר לברך וכו"י עיי"ש.

68. **ילד בר קיימא שנפטר ל"ע**, אומרים לטובת נשמתו יזכור (דברי סופרים פס"א סי"ט). **ואם ההורים של הורי הילד חיים לאיו"ט**, יאמר הסב ולא ישאר אביו בבית הכנסת עבור הילד (שמעתי ממו"ד הגאון הגדול רבי י"מ שטרן שליט"א, וכן שמעתי מהגרי"ד אלתר שליט"א). עיין בספרי **"אוצר הליכות"** שער יום טוב פרק ד' דיני ומנהגי יזכור באריכות עיי"ש.

69. **מנהגי אכילה בהג השבועות** כתב החק יעקב סי' תצ"ד סק"ט בשם הכל בו סימן נ"ב, וז"ל 'גם נהגו לאכול דבש וחלב בהג השבועות מפני התורה שנמשלה לדבש וחלב כמו שנאמר (שיר השירים ד' יא) "דבש וחלב תחת לשונך". ונהגו בכל ישראל לשום במצה זפר"ן [עיין ברמ"א סי' תס"ז דרכים הוא זפר"ן] והטעם לפי שמשמח חלב. **נהגו הנשים לעשות בשבועות לחם ארוך ולו ארבע ראשים**, [לרמוז לארבעה חלקי התורה]. ונראה לומר כי נמצא המנהג זכר לשתי לחם הקרב בעצרת או מפני מול תאובנים המשמש בסיון עד כאן לשוננו. **יש מנהג קדמון לאכול מצה מובא בחיד"א** בספר לב דוד פל"א בשם הכל בו, והביא כמה טעמים, ואציין אחד מהם, דמצה סימן לעבדות לומר אנתנו עבדי ה' וכן קבלנו התורה מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו להיות עבדיו יתברך עיי"ש. בספר **משמרת שלום** (קודיטוב) פמ"ד אות ב' כתב לטגן את **האתרוג** של סוכות ולאכלו בשני ימים של עצרת כי אתרוג"ג עם האותיות בגימטריא תור"ה, וכתב שם אתרוג מטוגן ברכתו בורא פרי העץ, עיי"ש.

70. בחו"ל אלו שגרו בגליל העליון בהונגריה נהגו כך. ועיין בספר נטעי גבריאל שהביא סמן לכך מספר סדר היום (הלכות שבועות), עיי"ש.

71. עיין בית יוסף סי' תקכ"ט דבזמן הזה שאין בית המקדש קיים אין עיקר שמחה בבשר אלא ביון, וכתב המשני"ב סק"א ישתה בתוך הסעודה אולם המקדש יוצא בקידוש לדעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל (משני"ב דרשו) ובשו"ע שם לא הזכיר אכילת בשר דאילו לשיטתיה, עיי"ש בביאור"ל שכתב ומכל מקום מצוה יש גם באכילת בשר, ועיין שבט הלוי ח"ז סי' ע"ג. וכתב בשבט הלוי ח"ג סי' י"ח: מנהג שלנו דגם ביו"ט אין מהדרין דווקא בבשר בהמה.

72. עיין ש"ך סי' פ"ט סק"ט, ועיין פרמ"ג.

73. **גבינה קשה** - דהיינו שהתיישנה, צריך להמתין עד אכילת בשר שש שעות (שעה"צ סי' תצ"ד סק"ט), רמ"א יו"ד סי' פ"ט ס"ב).

74. **גבינה צהובה של זמנו** - דעת שבט הלוי ח"ב סי' ל"ה להחמיר. וכתב טעמו: "זכריום הכל נמכר בחנות ויש כל מיני גבינות אלה שפחות מו" חדשים ואלה שהם יותר מו" חדשים והיה צריך להם לוח זמנים מתי נעשו וזה בלתי אפשרי, ע"כ עליו להחמיר", עכ"ל. וכ"כ הגר"ש אויערבך זצ"ל **בהליכות שלמה** (פ"ג סי' ה"א), וכ"כ בשו"ת משנה הלכות (ח"ה ט"ז

להפסיק בברכת המזון⁷⁵, ויקנח וידיח פיו, וכן יחליף המפה שאכל עליה. והא דכתב הוזהר שעתא חדא, הכוונה שלא יהיה סמוך לסעודה, ולכן ימתין חצי שעה, דזמן סמוך מצאנו בכמה מקומות שהוא חצי שעה (מבית לוי יו"ד).

דיני יום טוב השכיחים

שטיפת הבית

א. אם הבית מלוכלך מאוד, אפשר להקל⁷⁶, לשטוף במים וחומר ניקוי נוזלי את הרצפה המרוצפת, ולגרף במגב גומי בלבד, אבל לא לנגב במטלית. ואסור לפתוח את מכסה הניקוז שברצפת הבית כדי שהמים יכנסו לתוכו, **אלא אם כן** יש למכסה ידית לאחוז בה, או שהמכסה מחובר לצינור על ידי צירים. ואם למכסה צורה מיוחדת כדי לאחוז בו כגון בליטות או נקבים גם כן מותר להוציא דינר שמשמשין בו תמיד לפתיחה וסגירה (משנ"ב סי' ש"ח סקמ"ב, וסי' ש"ג סקכ"ה, בנין שבת בונה פ"ב ס"ו).

רחיצת הגוף

א. **דין רחיצה ביום טוב:** לדעת הרמ"א אסור לרחוץ כל הגוף במים חמים, [ורובו ככולו], בין בחמין שהוחמו ביו"ט ובין בחמין שהוחמו מערב יו"ט, אבל מותר לרחוץ אבר אבר בחמין שהוחמו מערב יו"ט, ובתנאי שאין הדוד מים החשמלי נדלק (שו"ע סי' תקי"א ס"ב משנ"ב ס"ק י"א י"ח). ומותר לרחוץ פניו ידיו ורגליו [או מקצת שאר אבריו] אף בחמין שהוחמו ביו"ט (משנ"ב סק"ט).

ב. נהגו לאסור רחיצת כל הגוף בשבת וביו"ט אף במים צוננים, אולם המצטער מחום או מזיעה מותר להתקלח בביתו במים

צוננים⁷⁷ או פושרים פחות מ-37 מעלות⁷⁸. ומותר להשתמש בסבון נוזלי⁷⁹ וטוב להכינו מבעוד יום [למחול במים]. ומותר לנגב הגוף אבל אסור לסחוט את השערות.

ג. יולדת או חולה מותרים לרחוץ כל גופם במים חמים שהוחמו מערב יום טוב כשצריכים לכך⁸⁰.

רחיצת תינוק

א. **תינוק שרוחצים אותו מידי יום ביומו במים חמים,** וכן לעת הצורך, מותר לרוחצו כולו ביום טוב (ויזהר שלא יבא לידי סחיטת השערות), אך אסור לחמם מים במיוחד לצורך רחיצת התינוק. **אולם** כאשר רצונו להחם מים לשתייה או לשטיפת כלים, יכול לקחת כלי גדול ולהחם בו כמוות גדולה יותר של מים שיהא בו גם לצורך רחיצת התינוק, אבל אם המים האלה שלצורך השתייה או לצורך שטיפת הכלים כבר מצויים על גבי האש, אסור להוסיף עליהם מים לחמםם לצורך רחיצת התינוק⁸¹.

יום טוב שחל בערב שבת

א. מצוה להימנע מסעודה גדולה משעה 16:05, ואם נתאחר מותר לאכול סעודת יום טוב, החכם עיניו בראשו מפני כבוד השבת (סי' רמ"ט ס"ב משנ"ב סק"ג ועיין ביארה"ל ד"ה מותר).

ב. **הכנת המאכלים לשבת:** אף שעשו עירוב תבשילין מ"מ צריך להיזהר להקדים את הכנת המאכלים שהיו מוכנים בעוד היום גדול⁸², ולכל הפחות שהתבשיל יתבשל שליש בישולו מבעוד יום⁸³.

ג. הוצאת מאכלים מן ההקפאה ביום טוב לשבת - ראוי להוציא בזמן שיהא ראוי לאכילה מבעוד יום (ש"ש פ"י הערה לג)⁸⁴.

עיטורי האוצר

סי' ט"ו, וכן **דעת הגרי"ש אלישיב** זצ"ל (קובץ תשובות ח"א סי' נ"ח), ואפילו בפיצה חמה שהגבינה נתרככה, כתב שיש להחמיר. וכן שמעתי מהגר"י זיכרמן שליט"א, ששמע מבעל **החוט שני** הגר"נ קרליץ זצ"ל להמתין שש שעות משום דלא תשתכח תורת גבינה קשה, ומ"מ בשעת הצורך יש להקל. אולם דעת **האגרות משה בשו"ת משנה הלכות** הנ"ל, והגר"ח"ק זצ"ל בשם **החזו"א** (מעשה איש עמי"ב), דא"צ להמתין ו' שעות.

75. מנחת יעקב כלל ע"ה סק"ו בשם כנה"ג סי' תצ"ד, פמ"ג סי' פ"ט שפ"ד סק"ו, וז"ל: "כתבו אחרונים הוא הדין למאן דנהר מלאכול בשר אחר גבינה מטעם הוזהר הביאו הלבוש באו"ח סי' קע"ג שהפליג מאד בחומר זה נמי צריך לברך ברכה אחרונה אחר החלב, ובשבעות נוהגין לאכול מאכלי חלב ומברכין ברכת המזון ואח"כ אוכלין בשר", עכ"ל. פרי תואר סי' פ"ט סק"ו, חק יעקב סי' תצ"ד סק"א. - **אולם** דעת המג"א בסק"ו, דאין צריך להפסיק בברכת המזון, וכ"כ המשנה ברורה סי' תצ"ד סקט"ו, וזוהר ליקח מפה אחרת כשרוצה לאכול בשר, ואין צריך להפסיק בברכת המזון אם אינו אוכל גבינה קשה, אלא יקנה פיו יפה וידיח. **מכל מקום אם אוכל גבינה קשה,** צריך להפסיק בברכת המזון, וימתין שש שעות (שעה"צ סקט"ו).

76. עיין במשנ"ב סי' של"ז סק"ז דכיבוד הוא יותר נחוץ מהדחה, ולכן התירו במרוצף. ולפ"ז יש לומר דבשעת הדחק דין הדחה דומה לדין כיבוד, שש"כ (פ"ג הערה כ"ד). ובמגב ספוג אם יש לחוש לסחיטה, עיין שו"ע סי' ש"כ ס"ח לעניין ברוא, דהוי כספוג שיש לו בית אחיזה דיש לגמגם בה, ובמשנ"ב שם סקנ"ה כ' שאם הולך לאיבוד אפשר להקל, ויש גם את דעת הראב"ד שהביא המשנ"ב שם בסקמ"ז שהות שיש בית אחיזה הוי כצלוחית של מים. (עיין שש"כ פ"ג סי' טו). כ"ג שמעתי ממו"ר הגר"מ שטרן שליט"א.

77. שו"ת אגרות משה או"ח ח"ד סי' ע"ד.

78. שו"ת מנחת יצחק ח"ד סי' מ"ד אות כ"ו.

79. שש"כ פ"ד הי"ח.

80. ביארה"ל סי' שכ"ו סי"א ד"ה במים.

81. שש"כ פ"ד הי"ח.

82. סי' תקכ"ג משנ"ב סק"ג, ובשעת הדחק מותר **סמוך לחשיכה,** ביארה"ל ד"ה ועל ידי ערוב וכו'. וכתב בשם האחרונים דסמוך לחשיכה בזמן דלא שייך שיצטרך לו ביו"ט גופא, הלא יש כאן לתא דמלאכה דאורייתא [וכן יש ליהדר בהמאכלים שמתמין לשבת שיטמין בזמן שאפשר שיתבשלו שליש בישול מבע"י]. וכתבו דמטעם זה נהגו להקדים תפלת ערבית בליל שבת כשחל סמוך ליו"ט כדי שלא יתאחר מלאכת בישולו ביום טוב עד סמוך לחשיכה עכ"ל. בשנת תשע"ב חל ר"ה בימים חמישי-שישי וביום שישי אחה"צ התפלל מרנא השבט הלוי זצ"ל מנחה בשעה מוקדמת עפ"ד המשנ"ב הנ"ל, חצר הלוי עמוד קס"ב.

83. סי' תקכ"ג משנ"ב סק"ג. בשעת הדחק יש להקל סמוך לחשיכה, משנ"ב סק"ג, ביארה"ל ד"ה ועל ידי ערוב.

84. **אם לא הוציא** מותר. שמעתי ממו"ר הגרי"מ שטרן שליט"א. והביא ראה משו"ת מהרש"ג ח"א סי' ס"א וס"ג וז"ל בסי' ס"א תו"ד: "אבל במקום שאם לא יעשה הדבר בש"ק אזי לא יוכל לעשות אותה כלל, נמצא שאין כוונת העושה להחליף עבודת יום חול בעבודת ש"ק, כה"ג לא גזרו חז"ל כלל לאסור, שהרי אינו ניכר כלל שהוא מחליף ועושה עבודה של חול בש"ק עכ"ל.

ד. טבילה ביום טוב אחר הצהרים לכבוד שבת - מותרת⁸⁵.

ה. הנהגים שלא לטלטל בשבת יזכרו להוציא החפצים מבגדיהם בערב שבת.

ו. **הכנת הנרות:** יש להיזהר שלא להדביק הנרות, ואין להבהב ולתקן הפתילה ביום טוב (משנ"ב סי' תקי"ד סק"ח).

ז. המדליק נרות בתוך כוסית ולאחר הדלקה נשאת חתיכת מתכת בתוך הכוסית, וכן נרונים [נרות חימום] שרוצה להשליכם ולהניח במקומם חדשים - לכתחילה יוציא על ידי כלי כגון כף

או מזלג, אולם מעיקר הדין יכול אפילו בידו (ספר אוצר הליכות פ"ב סכ"א).

ח. בערב שבת ידליקו נרות על ידי נר שהוכן מבעוד מועד בזמן **הדלקת נרות** בכל ערב שבת קודש. ואחר ההדלקה אסור לכבותו אלא יניחוהו ויכבה מאוליו, וה"ה גפרור. [אסור להדליק גפרור ע"י חיכוך, משום דאסור להעביר אש חדשה ביום טוב].

ט. **אם אין לו נר** להדלקת נרות לשבת, יכול להעביר אש מנר שהודלק לעילוי נשמה⁸⁶.

עיטורי האוצר

85. בניין טבילה לכבוד שבת ביו"ט שחל בע"ש, עיין באריכות בשו"ת מגודות אליהו ח"ג סי' קל"א, וזהו תוכ"ד: בתחילה מביא את המחלוקת מה מתיר העירוב תבשילין, שי' הגהות אשרי פ"ב דביצה, שאסור לעשות ביו"ט שחל בער"ש עירובי תחומין ועירובי חצירות בלא עירוב תבשילין, אבל כשעשה עירוב תבשילין מותר. שי' הר"ן דעירוב תבשילין מתיר רק צרכי אכילה בלבד. ובשו"ע הרב סי' תק"ק כתב דעירוב תבשילין מועיל אף להדחת כלים מיו"ט לשבת, דס"ל דהוי בכלל צרכי סעודה. ומסיים שם כמה צדדים להתיר - א. שהיא הכנה שאינה נכרת דנראה כמיקר. ב. שהטבילה פועלת כבר ביום טוב גופא. ועיי"ש עוד טעמים להתיר. דעת הגה"ק רבי ברוך מאגריץ זצ"ל להתיר, ודעת הרה"ק רבי יחזקאל שרגא משנאווא זצ"ל לאסור משום זילותא דיו"ט (דברי יחזקאל). ועיין שו"ת אמרי יעקב ח"א סי' מ"ד אות ט' דכ' להתיר. וע"ע שו"ת קנה בשם ח"ג סי' כ"ד. 86. משנ"ב סי' קנ"ד סקנ"ו.

סדר עירוב תבשילין

הנני מוכן ומזומן לקיים מצות ערובי תבשילין. לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתיה על ידי ההוא טמיר ונגעלם בשם כל ישראל. והיה נעם ה' אלקינו ומעשה ידינו בוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו:

לוקח התבשיל בצלחת והפת ביד ימין ומברך:

**בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל מִצְוַת עֵרֹב:**

ויאמר: **בְּהַדִּין עֵרֹבָא יְהֵא שְׂרָא לְנָא לְאַפְוִי וּלְבִשְׁוִלִי וּלְאַטְמוֹנִי וּלְאַדְלוֹקִי שְׂרָנָא וּלְמַעְבַּד כָּל צְרָכָנָא מִזִּמְנָא טְבָא לְשַׁבְתָּא לְנוּ וּלְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַדְּרִים בְּעִיר הַזֹּאת:**

ואם אינו מכין ארמית ואומר בלשון הקודש:

בְּזַח הָעֵרֹב יְהֵא מְתָר לְנוּ לְאַפּוֹת וּלְבִשָׁל וּלְהַטְמִין וּלְהַדְלִיק נֵר וּלְעִשׂוֹת כָּל צְרָכְנוּ מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבַּת לְנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל הַדְּרִים בְּעִיר הַזֹּאת.

יתברכו המתנדבים בעם לזכות ארובי בדברי הלכה

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' יצחק
בן ר' משה אריה ז"ל פיינגבוים
נלב"ע תג השבעות
נרבת בנו ידידנו
הרב חיים שיחי'

לשובת נשמת
הרה"ק רבי ישראל
בן הרה"ק רבי ברוך זצוק"ל מוויז'ניץ
בעל "אהבת ישראל"
נלב"ע ב' סיון תרצ"ו
נרבת ידידנו החפץ בעילום שמו שיחי'

לעילוי נשמות הורי היקרים גומלי חסדים במאור פנים בגופם וממונם
אבי מורי ר' משה בן ר' אברהם יחזקאל ז"ל אינדיג
נלב"ע כ"ט סיון תשפ"א
אמי מורתי מרת נאוה בת ר' דוד שרגא פייש ע"ה
נלב"ע ר' ניסן תשע"ב
הנוצח ע"י בנם ידידנו ע"ד מר דביר שיחי'

לעילוי נשמת
מרת תנה רחל
בת הרה"ח ר' משה מנחם הלוי ע"ה
סטביסקי
נלב"ע ביום שב"ק כ"ג סיון תשפ"ד
נרבת בנה
ידידנו הרב מאיר שיחי'

לעילוי נשמת
האה"ח מרת זלטה לאה
בת ר' אברהם אליהו ע"ה
נלב"ע ר"ח סיון תשפ"ב
נרבת ידידנו בנה
הרב מנחם מנדל פרוכטר
בני ברק

לעילוי נשמת
הרה"ג רבי ישראל
בן הר"ר דוד זצ"ל ראנד
נאמן ביתם של גדולי ישראל,
נודע בטוב לבו להיטיב לאחיו
נלב"ע י' אייר תשפ"ה

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' נתן נטע
בן ר' פנחס ז"ל מוזס
נלב"ע ה' סיון תשס"ח
נרבת בנו ידידנו
הרב דוד משה שיחי'

נודב לזיכוי הרבים
לרגל שמחת נישואי בתו תחי'
בשעה טובה ומוצלחת
נרבת ידידנו הרה"ח
ר' שלמה מרמורשטיין שיחי'
בית-הלכה

נודב לזיכוי הרבים
לזכות שרה בת טויבא
ובאשא פיינא בת טויבא
לזיווג הגון בקרוב

נודב לזיכוי הרבים
לזכות הילדה
חנה בת
נחמה דבורה
לרפאה שלימה אבי"ר

לזכרון עולם
אחי היקר הר"ר משה מיכאל
מנדלבוין ז"ל בן ר' בני ציון ז"ל
נלב"ע כ"ז אייר תשפ"ו תצנב"ה
נרבת משפחת שריין
בני ברק